

7.4.2020

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Opetushallituksen lausunto valtioneuvoston asetuksesta varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista

Opetushallitus pitää varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen rajoitustoimenpiteiden jatkamista 13.5.2020 saakka uudella valmiuslain nojalla annetulla soveltamisasetuksella perusteltuna ja tarpeellisena.

Uudessa soveltamisasetuksessa on täsmennetty 3 §:ssä säädettyjä perusopetuslaissa tarkoitettuun opetukseen ja toimintaan liittyvien rajoitusten käyttöä. Asetus rajaa voimassa olevaa soveltamisasetusta täsmällisemmin rajoitusten käyttöön liittyvää harkintaa esimerkiksi säätämällä, että oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijaosta poikkeaminen ja opetuksen määrän vähentäminen on mahdollista vain välttämättömiltä osin. Lisäksi sanotun pykälän 3 momenttia on tarkennettu niin, että opetuksen järjestäjillä on velvollisuus oppimisen tuen, perusopetuksen maksuttomuuden piiriin kuuluvan kouluaterian sekä muiden perusopetuslain 31 §:ssä säädettyjen palvelujen ja etuuksien sekä oppilashuollon järjestämiseen siinä laajuudessa ja sellaisilla toteuttamistavoilla kuin se on olosuhteisiin nähden mahdollista toteuttaa.

Perusoikeuksiin ja muihin oikeuksiin puuttuminen edellyttää myös poikkeusoloissa, että säännökset ovat riittävän tarkkarajaisia. Opetushallitus pitää uuteen soveltamisasetukseen sisältyviä täsmennyksiä kannatettavina. Uudessa asetuksessa ja sen perustelumuiotissa oppilaan oikeutta maksuttomaan kouluateriaan on myös selkiytetty, mitä myös eduskunnan perustuslakivaliokunta nykyisestä soveltamisasetuksesta antamassaan mietinnössä (PeVM 6/2020 vp) edellytti. Harkintaa ohjaavista tarkennuksista huolimatta opetuksen järjestäjille jää laaja harkintavalta siihen, miten se järjestää opetusta ja muuta toimintaa muuna kuin lähiopetuksena sekä miten se järjestää oppimisen tukea, perusopetuslain 31 §:n mukaisia palveluja ja etuuksia sekä oppilashuoltoa poikkeusoloissa muille kuin lähiopetukseen osallistuville.

Mahdollisuus antaa maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta lähiopetuksena on perusteltua, koska näiden oppilaiden kielelliset ja muut valmiudet ja mahdollisuudet etäopetukseen ovat käytännössä rajalliset. Myös opetuksen järjestäjien vapauttaminen muun kuin lähiopetuksen järjestämisestä niille esiopetuksessa oleville, jotka huoltajien valinnan perusteella jäävät kotiin, on esiopetuksen oppilaiden ikä ja muut perustelumuiotissa esiin tuodut seikat huomioiden perusteltua. Tärkeää kuitenkin on, että opetuksen järjestäjät tukevat myös niitä esiopetuksen oppilaita, jotka eivät osallistu lähiopetukseen, vaikkei etäopetuksen antaminen olekaan opetuksen järjestäjien velvollisuus.

Soveltamisasetuksen 3 §:n 5 momentin säännös, jonka perusteella opetuksen järjestäminen muuna kuin lähiopetuksena oppivelvollisuusikäisille oppilaille ei edellytä perusopetuslain 18 §:n mukaista päätöstä erityisistä opetusjärjestelyistä, vähentää opetuksen järjestäjien hallinnollista työtä ja on siten poikkeusoloissa kannatettava. Asetuksen ja sen perustelumuioston sanamuodon perusteella jää kuitenkin ainakin jossain määrin tulkinnanvaraiseksi, riittävätkö kaikissa tapauksissa oppimisen tuen sekä perusopetuslain 31 §:ssä säädettyjen palvelujen ja etuuksien rajoittamiseksi vain asetuksen perustelumuiostossa todetut opetuksen järjestäjien päättämät yleiset linjaukset vai tulisiko niiden ainakin joissain tapauksissa perustua opetuksen järjestäjätahon nimenomaiseen (mahdollisesti yksilökohtaisiin) päätöksiin. Perustelumuiostiosta ei myöskään ilmene, tulisiko mahdollisesti tarvittavilta osin väliaikaisesti muuttaa oppilaiden yksilökohtaisia suunnitelmia. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitettyjen tulkintojen mukaan yksilökohtaisia päätöksiä tai oppilaiden yksilökohtaisten suunnitelmien, kuten tehostetun tuen oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS), väliaikaisia tarkistuksia ei tarvitse tehdä.

Kun soveltamisasetuksen tavoitteena on muun ohella olla lisäämättä hallinnollista työtä kuntatasolla enempää kuin on välttämätöntä, on edellä kuvattu linjaus perusteltu. Perustelumuiostiossa on kuitenkin niukalti arvoitu asiaa perustuslain 21 §:n valossa, ottaen huomioon, että poikkeusoloissa opetuksen järjestäjille on annettu suuri harkintavalta perusopetuksen ja sen tuen järjestämisessä.

Opetushallitus pitää soveltamisasetuksen 6 §:n 3 momenttiin tehtyjä ammatillista koulutusta koskevien rajoitusten tarkentamista kannatettavina.

Opetushallitus tukee varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä julkaisemalla ohjeita ja tukimateriaaleja niiden käyttöön opetuksen laadun varmistamiseksi ja oppilaiden ja muiden palvelujen käyttäjien yhdenvertaisuuden varmistamiseksi.

Johtaja

Matti Lahtinen